

Moseloven undervisningsmateriale

2026

OVERSIGT

Dette undervisningsmateriale tager udgangspunkt i forestillingen og består af et ca. 30 minutters til en times faciliteret undervisningsforløb (afhængigt af hvor meget I går i dybden med materialet). Forløbet tager afsæt i forestillingens centrale tematikker og dilemmaer og inviterer deltagerne til at undersøge dem gennem fysisk stillingtagen, samtale og fælles refleksion.

Med udgangspunkt i spørgsmål om ansvar, fællesskab, social eksklusion og forholdet mellem menneske og monster får deltagerne mulighed for at undersøge egne og hinandens perspektiver. Forløbet kræver ingen særlige faglige forudsætninger og kan tilpasses forskellige ungdoms- og videregående uddannelsesniveauer og deltagerprogrammer. Forløbet kan gennemføres i en klasse eller et undervisningslokale.

MÅLSÆTNINGER

1. At deltagerne bearbejder forestillingen gennem aktiv stillingtagen frem for traditionel forestillingsanalyse.
2. At skabe et rum, hvor deltagerne kan undersøge forestillingens tematikker om ansvar, fællesskab, møde forskellige perspektiver på fællesskab, ansvar, social eksklusion, det at række ud til andre og forholdet mellem menneske og monster.
3. At styrke deltagernes selvstændige stillingtagen og give plads til, at perspektiver kan udvikle og ændre sig gennem samtale og mødet med andres synspunkter.
4. At lade deltagerne undersøge forestillingens dilemmaer gennem forskellige positioner, argumenter og perspektiver.

FORMAT/METODE

Målgruppe: Unge på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser

Sted: Klasse/undervisningslokale

Arbejdsform: Fysisk stillingtagen, samtale og fælles refleksion

Format: Stå/sidde-øvelse, hjørneøvelse + faciliteret samtale

RAMMESÆTNING

Som facilitator af undervisningsmateriale skal du starte ud med at præsentere materialet. Fortæl, at de, i den næste halve time, skal arbejde med nogle af de spørgsmål og dilemmaer, som Moseloven rejser.

Understreg, at forløbet ikke handler om at have forstået forestillingen på den rigtige måde eller om at nå frem til et bestemt svar. Formålet er at undersøge forskellige perspektiver og give plads til deltagernes egne refleksioner. Det er derfor både tilladt og ønskeligt at være uenige med hinanden.

VIGTIGT FOR FACILITATOR:

Der findes ikke rigtige eller forkerte positioner. Ingen skal ikke presses til at begrunde deres valg eller fortælle om personlige oplevelser. Mød deltagernes svar med nysgerrighed, og giv plads til forskellige perspektiver og uenigheder.

Øvelse 1: Positionér jer i udsagn

Præsenter stå/sidde-øvelsen. Forklar, at du læser en række udsagn op, som deltagerne skal tage stilling til. Er de enige, rejser de sig fra deres pladser. Er de uenige, bliver de siddende. Hvis de er i tvivl, kan de krydse deres arme. Det er muligt at ændre position undervejs. Efter udvalgt udsagn inviteres deltagerne til at sætte ord på, hvorfor de har valgt deres position.

Læs ét udsagn op ad gangen. Giv deltagerne tid til at vælge position, før samtalen begynder.

Spørgsmål til forestillingen:

- 1) Golem er mere menneske end monster.
- 2) Abel har et ansvar for det, Golem udvikler sig til.
- 3) Man kan gøre nogen til et monster ved at behandle dem som et.
- 4) Golem bliver farlig, fordi han forsøger at blive menneskelig.
- 5) Abel skaber golem mere for sin egen skyld end for at beskytte andre.
- 6) Golem har selv ansvaret for de handlinger, han begår.

Mulige opfølgninger: Hvad i forestillingen får jer til at tænke det? Er der nogen, der har placeret sig anderledes? Hvorfor?

Udsagn til deltagernes egen verden:

- 1) Den måde, andre ser os på, påvirker den måde, vi ser os selv på.
- 2) Man kan godt føle sig udenfor, selvom man er en del af et fællesskab.
- 3) Et fællesskab har et ansvar for dem, der står udenfor.
- 4) Frygt for det, vi ikke forstår, kan få os til at behandle andre dårligere.
- 5) Man har selv et ansvar for, hvordan man bliver opfattet af andre..
- 6) Det kan være nødvendigt at udelukke én person for at beskytte fællesskabet
- 7) Man skal forsøge at forstå et andet menneske, før man dømmer dets handlinger

Mulige opfølgninger: Hvor ligger ansvaret hos den enkelte? Hvornår har fællesskabet et ansvar? Kan begge dele være sande samtidigt?

Note: Facilitator skal ikke nødvendigvis nå alle opfølgende spørgsmål. Vælg dem, der passer til det, der sker i rummet. Giv gerne plads til uenighed mellem deltagerne frem for selv at forklare udsagnene.

Øvelse 2: Dilemmahjørner

Introducer øvelsen ved at forklare, at deltagerne nu skal arbejde med nogle af forestillingens dilemmaer. Til hvert dilemma præsenteres fires forskellige handlemuligheder eller positioner, som hver knyttes til et hjørne i rummet.

Læs dilemmaet og de fire muligheder op, og bed deltagerne placere sig i det hjørne, der ligger tættest på det, de selv ville vælge eller mene. Giv dem kort tid til at overveje deres valg, inden de placerer sig.

Når alle har valgt et hjørne, inviteres deltagerne til at tale kort med de andre i samme hjørne om, hvorfor de har valgt netop denne position. Åbn derefter for en fælles samtale, hvor forskellige hjørner får mulighed for at begrunde deres valg og reagere på hinandens perspektiver.

Deltagerne må gerne skifte hjørne undervejs, hvis samtalen får dem til at ændre mening eller se dilemmaet på en ny måde.

VIGTIG FOR FACILITATOR:

Der findes ikke ét rigtigt svar på dilemmaerne. Vær nysgerrige på begrundelserne bag deltagernes valg, og hjælp med at få forskellige perspektiver frem. Ingen skal presses til at dele personlige erfaringer eller forsvare deres position.

Dilemma 1

Facilitator læser dilemmaet op:

‘Abel har skabt Golem for at beskytte ghettoen. Men Golem begynder at udvikle sig på en måde, Abel ikke længere kan styre. Hvad har Abel størst ansvar for at gøre?’

Hjørne 1: Forsøge at stoppe Golem

Hjørne 2: Fortsætte med at beskytte Golem

Hjørne 3: Lade Golem træffe sine egne valg og tage konsekvenserne

Hjørne 4: Åbent hjørne - en anden løsning

Facilitator siger: ”Når I har valgt et hjørne, skal I kort tale med dem, der står samme sted. Tal om to spørgsmål: ”Hvorfor har I valgt denne løsning?” og ”hvad kunne tale imod jeres eget valg?” Giv gerne grupperne halvandet minut til at tale sammen om det. Hør derefter én begrundelse fra hvert hjørne.

Mulige opfølgninger: ‘Hvorfor mener I, at Abel har netop dét ansvar? Hvor meget ansvar har Golem selv? Hvornår ophører Abels ansvar for det, han har skabt? Kan et fællesskab være med til at skabe det, det frygter selv?’

Afslut dilemmaet: Saml kort op på de forskellige begrundelser, der er kommet frem. Spørg derefter, om nogen har lyst til at skifte hjørne efter at have hørt de andres perspektiver. Hvis nogen flytter sig, kan du spørge ind til, hvad der fik dem til at ændre position.

Dilemma 2

Facilitator læser dilemmaet op:

“Golem blev skabt for at beskytte fællesskabet, men har udviklet sig til noget, som menneskene omkring ham frygter. De ved ikke længere, om de kan stole på ham. Hvad bør fællesskabet gøre?”

Hjørne 1: Lukke Golem ude for at beskytte fællesskabet

Hjørne 2: Lade Golem blive og forsøge at forstå ham

Hjørne 3: Lad Golem blive, men sætte tydelige grænser for ham

Hjørne 4: Åbent hjørne - en anden løsning.

Facilitator siger: ”Når I har valgt et hjørne, skal I kort tale med dem, der står samme sted. Tal om to spørgsmål: ”Hvorfor har I valgt denne løsning?” og ”hvad kunne tale imod jeres eget valg?” Giv gerne grupperne halvandet minut til at tale sammen om det. Hør derefter én begrundelse fra hvert hjørne.

Mulige opfølgninger: Hvem skal fællesskabet beskytte først? Hvornår er frygt en god nok grund til at udelukke nogen? Kan man både beskytte fællesskabet og Golem? Har Golem ret til at høre til, selv hvis de andre er bange for ham?

Afslut dilemmaet med: Saml kort op på de forskellige begrundelser, der er kommet frem. Spørg derefter, om nogen har lyst til at skifte hjørne efter at have hørt de andres perspektiver. Hvis nogen flytter sig, kan du spørge ind til, hvad der fik dem til at ændre position.

Dilemma 3

Facilitator læser dilemmaet op:

“En af dine gode venner gør eller siger noget, som du bliver utilpas ved. Vennen synes selv, at det bare er for sjov, og de andre i gruppen griner. Du har ikke lyst til at ødelægge stemningen, men situation føles ikke okay. Hvad gør du?”

Hjørne 1: Du siger tydeligt fra med det samme

Hjørne 2: Du lader det passere og tager snakken med vennen senere

Hjørne 3: Du taler med en anden om det først.

Hjørne 4: Du gør noget andet

Facilitator siger: “Når I har valgt et hjørne, skal I kort tale med dem, der står samme sted. Tal om to spørgsmål: “Hvorfor har I valgt denne løsning?” og “hvad kunne tale imod jeres eget valg?” Giv gerne grupperne halvandet minut til at tale sammen om det. Hør derefter én begrundelse fra hvert hjørne.

Afslut dilemmaet med: Saml kort op på de forskellige begrundelser, der er kommet frem. Spørg derefter, om nogen har lyst til at skifte hjørne efter at have hørt de andres perspektiver. Hvis nogen flytter sig, kan du spørge ind til, hvad der fik dem til at ændre position.

Dilemma 4

Facilitator læser dilemmaet op:

“Du har sagt ja til noget sammen med en anden, men da begivenheden nærmer sig, kan du mærke, at du ikke længere har lyst. Den anden person har regnet med dig og bliver måske skuffet, hvis du trækker dig. Hvad gør du?”

Hjørne 1: Jeg holder først i mit ja, fordi jeg allerede har lovet det.

Hjørne 2: jeg siger, at jeg har ændret mening

Hjørne 3: Jeg prøver at finde et kompromis

Hjørne 4: Åbent hjørne. Du gør noget andet.

Facilitator siger: “Når I har valgt et hjørne, skal I kort tale med dem, der står samme sted. Tal om to spørgsmål: “Hvorfor har I valgt denne løsning?” og “hvad kunne tale imod jeres eget valg?” Giv gerne grupperne halvandet minut til at tale sammen om det. Hør derefter én begrundelse fra hvert hjørne.

Afslut dilemmaet med: Saml kort op på de forskellige begrundelser, der er kommet frem. Spørg derefter, om nogen har lyst til at skifte hjørne efter at have hørt de andres perspektiver. Hvis nogen flytter sig, kan du spørge ind til, hvad der fik dem til at ændre position.

Fælles afslutning

Saml forløbet op i fællesskab, og giv deltagerne mulighed for at kort at reflektere over, hvad de tager med sig fra øvelserne og samtalerne. Fokusér på, om noget har overrasket dem, udfordret deres første standpunkt eller fået dem til at se forestillingens dilemmaer fra et nyt perspektiv.

Understreg afslutningsvis, at formålet ikke har været at nå frem til de samme svar, men at undersøge forskellige perspektiver og give plads til uenighed og refleksion.

Hvis der er brug for eksempler på spørgsmål, der kan stilles deltagerne afslutningsvis, kan der tages udgangspunkt i nedenstående:

- Var der udsagn eller et dilemma, hvor I blev overrasket over, hvor resten af jeres klasse stod?
- Var der noget, nogen sagde, som fik jer til at flytte jer eller tænke anderledes?
- Hvad betyder det så for den måde, vi møder mennesker på, som vi ikke forstår?

FACILITATORS HUSKEREGEL

Spørg → lyt → udfordre → gå videre til næste udsagn

- Lad deltagerne tage stilling, før du selv kommenterer
- Spørg ind til forskellige positioner og perspektiver
- Vær nysgerrig frem for at lede efter et bestemt svar
- Bed deltagerne begrunde deres valg med afsæt i forestillingen, når det er relevant
- Udfordr gerne deltagerne til at se dilemmaet fra den modsatte position
- Giv plads til uenighed og til, at deltagerne kan ændre mening undervejs
- Bed ikke deltagerne om at dele private eller sårbare erfaringer
- Du behøver ikke at nå alle udsagn. Samtalen er vigtigere end antallet
- Slut altid med at samle samtalen tilbage til Moseloven og forestillingens centrale spørgsmål